

Monitorovací projekt CES v CHKO Železné hory

Monitoring project CES in Protected landscape area Železné Mts.

František Bárta

CHKO Železné hory, 538 25 Nasavrky

Monitoring ptáků za pomoci jejich odchyty byl u nás v minulosti prováděn pouze na několika lokalitách bez vzájemné koordinace a ujednocení metodiky. Ve většině případů se však jednalo o sledování tahu ptáků určitým místem v časovém období. Známou je v tomto směru jistě akce BALT. Na ni později navazovaly akce Acrocephalus, Locustella. Dnes jsou známé odchytové akce u rybníka Řežabinec a u rybníka Nesyt (PECL 1995, CHYTIL 1997, CHYTIL & ANTONÍNOVÁ 2000). Většina těchto akcí je však časově značně omezená a zaměřená na vyvedená mláďata a tah ptáků.

Naproti tomu se monitoring metodou CES (Constant Effort Sites) zaměřuje na období příletu a hnízdění ptáků. Je vedena jednotnou metodikou a centrálně koordinována. Její výsledky jsou tak srovnatelné v celé republice a především mohou sloužit jako doplňková metoda k monitoringu populací ptáků v evropském měřítku. Snahou této metody tak není označit co největší počet ptáků, ale odchyty ptáků před hnízděním, v období hnízdění a po vyhnízdění. V posledních termínech odchyty v červenci se pak k místní populaci připojují i ptáci z okolí a zřejmě i první migranti.

V CHKO Železné hory byla jako místo pro tuto akci vybrána okrajová část přírodní rezervace Strádovka u obce Rohozná v okrese Chrudim. Jedná se o okraj rybníka, na kterém bylo před 20 lety provedeno odbahnění a část sítí je umístěna na staré deponii (stanoviště č. 2). Zbytek stanovišť je pak v porostech keřových vrb (stanoviště č. 3) a mezi vrbami a rákosem při hladině rybníka (stanoviště č. 1). K odchyty se používá 6-ti 12 metrů dlouhých pětipolových sítí.

Přestože dva roky nejsou pro srovnávání dat dobou dlouhou, dávají získaná data určitý obraz o avifauně v této části lokality, a to především ve vztahu k osídlování lokality a stálosti populace. Zároveň dávají i první poznatky o „rušivosti“ metody na hnízdní populace a odpovídají tak na kritiku některých ornitologů.

Závěr

V roce 2004 započal monitoring ptačí populace odchyťovou metodou CES v CHKO Železné hory. Jako vhodné místo byla zvolena okrajová část přírodní rezervace Strádovka u obce Rohozná v okrese Chrudim. V prvních dvou letech bylo odchyceno 250, resp. 240 ex. ptáků v 38 druzích. Při porovnání obou let je především nápadný úbytek mladých ptáků v roce 2005, což potvrdily i výsledky z jiných lokalit, nejen u nás, ale i v Evropě.

Z počtu odchycených druhů je pak vidět úbytek 5 druhů v roce 2005 oproti roku 2004. Monitorovací akce v této lokalitě bude pokračovat i v následujících letech.

Tab. 1: Přehled odchycených druhů a exemplářů v letech 2004 a 2005.**Tab. 1:** List of bird species and individuals caught during 2004 – 2005.

Druh/Stáří Species/Age	2004		2005			
	+1K	1K	Celkem/Total	+1K	1K	Celkem/Total
<i>Jynx torquilla</i>	0	1	1	0	0	0
<i>Dendrocopos major</i>	1	1	2	1	0	1
<i>Hirundo rustica</i>	0	1	1	1	1	2
<i>Motacilla alba</i>	0	0	0	1	1	2
<i>Lanius collurio</i>	11	1	12	5	0	5
<i>Hippolais icterina</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Muscicapa striata</i>	0	0	0	1	0	1
<i>Saxicola rubetra</i>	2	0	2	2	0	2
<i>Turdus pilaris</i>	2	0	2	0	0	0
<i>Aegithalos caudatus</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Certhia familiaris</i>	1	0	1	0	0	0
<i>Emberiza citrinella</i>	7	1	8	4	1	5
<i>C. coccythraustes</i>	6	1	7	2	0	2
<i>Fringilla coelebs</i>	1	0	1	7	0	7
<i>Carduelis chloris</i>	12	3	12	2	0	2
<i>Carduelis spinus</i>	1	1	2	0	0	0
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	7	2	9	2	2	4
<i>Garrulus glandarius</i>	2	0	2	0	0	0
<i>Troglodytes troglodytes</i>	0	0	0	1	0	1
<i>Locustella fluviatilis</i>	0	1	1	0	0	0
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	0	0	0	0	1	1
<i>Parus montanus</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Pica pica</i>	0	0	0	0	1	1
<i>Prunella modularis</i>	2	1	3	3	2	5
<i>Erithacus rubecula</i>	0	7	7	1	5	6
<i>Turdus merula</i>	2	11	13	6	2	8
<i>Turdus philomelos</i>	8	1	9	9	3	12
<i>Acrocephalus palustris</i>	35	11	46	23	11	34
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	7	14	21	12	5	17
<i>Locustella naevia</i>	2	1	3	8	0	8
<i>Sylvia communis</i>	5	3	8	4	0	4
<i>Sylvia atricapilla</i>	13	9	22	21	2	23
<i>Sylvia borin</i>	9	2	11	7	0	7
<i>Phylloscopus collybita</i>	8	6	14	12	0	12
<i>Phylloscopus trochilus</i>	8	6	14	15	8	23
<i>Parus major</i>	1	5	6	0	5	5
<i>Parus caeruleus</i>	0	2	2	4	32	36
<i>Emberiza schoeniclus</i>	3	2	5	3	1	4
CELKEM	156	94	250	157	83	240

Tab. 2: Počet kontrolních odchytů ptačích druhů v roce 2005, kroužkovaných v liniích CES v roce 2004.

Tab. 2: Number of retraps in 2005 of birds ringed in 2004.

Druh/Species	Počet/Number
<i>Carduelis chloris</i>	1
<i>Emberiza citrinella</i>	1
<i>Phylloscopus trochilus</i>	4
<i>Acrocephalus palustris</i>	3
<i>Sylvia borin</i>	1
<i>Emberiza schoeniclus</i>	1

Summary

Monitoring of bird species in Nature Preserve Strádovka (near Rohozná village, Chrudim district, Železné Mountains) by CES method was carried out in 2004 and 2005. In total, 250 and 240 individuals, respectively, belonging to 38 and 33 species, respectively, were caught.

Literatura

- CEPÁK J. & ŠKOPEK J. 2005: Projekt CES v České republice 2004. *Zprávy ČSO*, 60: 62-65.
- BÁRTA F. 1995: Výsledky odchytu ptáků na rybníce Hluboký v okrese Chrudim v letech 1990 až 1994. *Panurus*, 6: 83-90.
- CHYTIL J. 1997: Odchyt ptáků na rybníku Nesyt v roce 1996. *Zprávy ČSO*, 44: 35-37.
- CHYTIL J. & ANTONÍNOVÁ V. 2000: Odchyt ptáků na rybníku Nesyt v roce 1999. *Zprávy ČSO*, 50: 10-12.
- PECL K., 1995: Kroužkovací akce „Acrocephalus 1994“ v NPR Řežabinec, Řežabinecké tůň. *Zprávy ČSO*, 40: 36-37.